

תרחישי סיפוח אפשריים: נקודת מבט אזורית

סמינר זום, 16 בספטמבר, 2020

הקלטה של הסמינר זמינה ב:

<https://www.youtube.com/watch?v=SAuzXeilk8>
תואם והוכן בעזרת המכון האירופי הים תיכוני (IEMed)

עריכה: רוג'ר אלביניאנה, אנתוני אפריאואל, יאן בוסה,
רובי נתנזון, רות הנאו סנטיני, פאול פאש, פורת פרץ

רקע

בשנים האחרונות, רעיון הסיפוח המלא או החלקי של שטחים בגדה המערבית זכה לתמיכה גוברת בזרמים פוליטיים רבים בישראל. הבטחת הסיפוח היוותה חלק משמעותי מהקמפינים שניהל ראש הממשלה נתניהו לקראת שלושת מערכות הבחירות בין 2019 ל-2020. רעיון הסיפוח זכה לרוח גבית בעקבות פרסום תוכנית השלום של נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ, למזרח התיכון בינואר 2020. התוכנית הייתה בגדר אור ירוק לישראל לסיפוח של עד ל-30% משטח הגדה המערבית במסגרת הסכם עם הפלשתינאים. עם זאת, תכנון יישום התוכנית התקיים ללא תלות להתקדמות במו"מ עם הפלשתינאים. מיד לאחר הצגת תוכנית השלום של טראמפ, כונסה וועדת סיפוח משותפת לישראל ולאררה"ב במטרה לקדם את תוכנית הסיפוח, בהתאם לחלון הזמנים שקבע נתניהו ולפני הבחירות לכנסת בשנת 2020. רבים ביקרו את החלטת הסיפוח בטענה שהיא תעמיק את העוינות הישראלית-פלשתינאית במקום לקדם אמון, ולמעשה, תהווה קביעה ישראלית חד צדדית של עובדות בשטח תוך התעלמות מדרישות הפלשתינאים.

המתחות ביחסי איראן ומדינות ערב מתונות במפרץ הולכת ומחריפה לאחרונה. נסיכויות בחצי האי הערבי ובמפרץ הפרסי, דוגמת סעודיה ואיחוד האמירויות, הוטרדו מאוד מהמעורבות האיראנית במזרח התיכון ובייחוד ממה שנתפס בעיניהן כהתערבות אלימה בפוליטיקה האזורית. במלחמות האזרחים בסוריה ובתימן נרשמה התערבות אמירתית וסעודית בצד אחד של המתרס, במקביל להתערבות אירנית ישירה או עקיפה לטובת קבוצת הניצים השנייה. העימות הגלוי והחשאי עם איראן יצר מערכת יחסים קרובה בין מדינות ערביות דוגמת סעודיה, איחוד האמירויות ומצרים ובין ארצות הברית וממשל טראמפ. בהתייחסות אל איראן כאל אויב משותף, ישראל ומדינות ערביות הפגינו שיתוף פעולה צבאי ומודיעיני בשנים האחרונות. למרות שיתוף הפעולה עם ישראל, מדינות ערב השונות שמרו על נאמנות לפלשתינאים ברמה ההצהרתית, ועד לאחרונה דחו באופן רשמי כל אפשרות לקשר דיפלומטי פומבי עם ישראל.

במסגרת הקמת ממשלת האחדות של בנימין נתניהו והרמטכ"ל לשעבר, בנימין 'בני' גנץ, הוסכם לתת לתוכנית הסיפוח של נתניהו אור ירוק ולהחיל את הסיפוח ב-1 ליוני 2020. רבים סברו שהסיפוח יהיה מורשתו של נתניהו. דא עקא, ככל שהתקרב מועד הסיפוח התברר שהסיכויים למימושו קלושים. ההתפרצות העולמית של נגיף הקורונה הסיטה את תשומת הלב הישראלית והאמריקאית מההתפתחויות האזוריות אל התמקדות פנימית ולטיפול במשבר הכלכלי והבריאותי שהתפתח. במקביל, ועל רקע סיפוח אפשרי, החלו שיחות חשאיות בין מדינות שונות במפרץ הפרסי, ארצות הברית וישראל. בסופו של דבר, מאמצי ההידברות הבשילו לכדי חתימת "הסכמי אברהם" ולנורמליזציה ביחסים הדיפלומטיים והכלכליים של ישראל ושל איחוד האמירויות ובחריין. לאור דרישת בחריין ואיחוד האמירויות הסכימה ישראל להשהות כל צורה של סיפוח בעתיד הקרוב. על אף התחייבות ישראל להשהיית הסיפוח, לא ברור אם מדובר בדחייה בלבד או שמא בביטול מוחלט של התוכנית. אך אפילו אם ירדה תוכנית הסיפוח מסדר היום, ההתפתחויות האחרונות מצביעות על שינוי מגמה משמעותי ביחסו של העולם הערבי לסכסוך הישראלי-פלשתיני. הפלשתינאים גינו את הסכמי הנורמליזציה והגדירו אותם כ-"בגידה" של בחריין ואיחוד האמירויות. בעוד שירדו משמעותית הסיכויים למהלך חד צדדי מצדה של ישראל, הסטטוס קוו בין ישראל והפלשתינים בגדה המערבית, לרבות ההתנחלויות, לא נפגע. ראיה לכך הינה הכרזתו של נתניהו החודש על תוספת בניה של 5,400 יחידות דיור חדשות בגדה המערבית. לאור השינוי בעמדת העולם הערבי כלפי הסכסוך, הרשות הפלשתינית מבודדת מאי פעם ויכולת השפעתה לכיוון של פתרון שתי מדינות הולך וקטן.

הכנס המקוון נערך כחלק מהפעילות של IEPN (Israeli European Policy Network) ואורגן בשיתוף פעולה עם המכון האירופי הים תיכוני (IEMed) ב-16 בספטמבר 2020, והתמקד בסיכויים לסיפוח לאור ההתפתחויות האחרונות. יתר על כן, הפאנל עסק בתרחישים שונים של סיפוח והעריך את ההשלכות האפשריות של התרחישים השונים על ישראל, הפלשתינאים ועל יחסי ישראל-אירופה.

סיכום ועיקרי הדיון בכנס

הכנס עסק בשלושה תרחישים אפשריים של סיפוח שתוארו בעבודתם של ד"ר רות הנאו סנטיני וד"ר יאן בוסה. על אף שהמאמר נכתב לפני ההתפתחויות האחרונות, הסכמי אברהם אולי דחו את ביצוע הסיפוח אבל לא שינו את האופי והצורה האפשריים של סיפוח באם

החיים במזרח ירושלים. צעד שכזה יציב את מעמדם של פלסטינים רבים בסימן שאלה משפטי ויכול להוביל לגל הגירה של פלסטינים מהגדה המערבית לירדן.

בתרחיש כזה, סיפוח של גושי התיישבות יהודיים בשטחי C של הגדה המערבית, לרבות מעלה אדומים וגוש עציון, יתממש. הסיפוח יכול להיות של שטח המהווה בין 6.8% ל-23% משטח הגדה אם כל המתקנים הצבאיים, מקורות המים, הגישה לים המלח, שטחי תעשייה ופארקים ישראלים יסופחו. במקרה כזה, הסטטוס המשפטי של כמה אלפי פלסטינים בשטחים הרלוונטיים ישווה למעמד הפלסטינים במזרח ירושלים, אם כי אין ערובה שכך אכן יהיה. כדי למנוע פצצה דמוגרפית מתקתקת, ישראל תנסה להפחית כמה שיותר את מספר הפלסטינים שחיים באזורים המסופחים. קשה להאמין שהפלסטינים לעיל יקבלו אזרחות בהיתן ש-320 אלף פלסטינים במזרח ירושלים, בשטח שסופח דה-פקטו ב-1980 קיבלו רק תושבות זמנית הניתנת לחידוש ונמצאים תמידית תחת איום של פינוי. כמו כן, חוק יסוד: הלאום שחוקק ב-2018 לא מחיל סטנדרט של שוויון בין כל האזרחים אלא רק ליהודים המהווים רוב בישראל, ובכך מייצר קטגוריות משפטיות מובחנות של סטטוס אזרחי, מה שמוריד את סבירות האפשרות למתן אזרחות לפלסטינים בשטחים שיסופחו. האפשרות המיטבית מהבחינה הזאת היא מתן זכויות אזרח לאוכלוסייה הפלסטינית בשטחים המסופחים, אבל ללא זכויות לאומיות ועם זכויות פוליטיות מוגבלות בלבד, דוגמת הצבעה לרשות מוניציפלית. לפי תרחיש הסיפוח החלקי, ירדן עלולה להתמודד עם גל של כ-300 אלף פלסטים תושבי עמק הירדן, לפי נתוני האו"ם. בעלי אדמות, חקלאים ומבקשי מקלט יפנו לירדן או לשטחי A של הרשות הפלסטינית, במסגרת עזיבה רצונית או כפויה. בירדן כבר חיים היום 2 מיליון פלסטים פלסטינים המהווים כמחצית מאוכלוסיית המדינה. על אף ש-300 אלף פלסטינים לא יערערו את יציבות המדינה מבחינה דמוגרפית ופוליטית, ככל הנראה, הדבר יהווה תקדים מסוכן מבחינתן של הרשות הפלסטינית וירדן. קשה להאמין שהאיחוד האירופי או ארגון בינלאומי אחר ינסה להעניש את ישראל באמצעות עונשים או הטלת סנקציות, בעוד שהצהרות פומביות, בניגוד למה שאולי נדמה, לא יביאו לתוצאות כלשהן. הסיכוי להקמת מדינה פלסטינית יגיע לשפל ככל שמצב הרשות הפלסטינית לא יוכל להיות מובטח. כמו כן, האווירה החברתית בשטחי הרשות הפלסטינית תגיע לנקודת רתיחה ותגובה צבאית מעזה תתרחש בסבירות גבוהה.

סיפוח נרחב של הגדה המערבית: בתרחיש הזה, שהוא הכי פחות סביר, ישראל תספח לא רק את שטחי ההתיישבות היהודית, אלא גם שטחים חקלאיים בבעלות פלסטינית, מאגרי מים וכיו"ב. סיפוח שכזה יוביל לקטיעת הרצף היבשתי שבין צפון לדרום הגדה המערבית ויוביל לבידוד יבשתי של יריחו. המהלך שתואר לעיל ישפיע משמעותית על הפלסטינים ויכול לגרום לגל הגירה גדול אף יותר לירדן. בנוסף, צעד כזה

יתרחש. על כן, שלוש התוכניות האפשריות לסיפוח הן: דחיית הסיפוח בעתיד הנראה לעין: התרחיש הזה, שכרגע מתרחש, הינו בעל השלכות מוגבלות על חיי הפלסטינים בגדה המערבית. הנורמליזציה עם איחוד האמירויות ובחריין, וככל הנראה, עם מדינות נוספות בעתיד, הינה תמורה ישראלית להשהיית הסיפוח בעת הנכחית. עם זאת, תרחיש זה אינו הסביר ביותר. תנאי לעצירת הסיפוח הוא הפעלת לחץ אמריקאי בדמות הגבלות וקיצוצים בסיוע הצבאי וביחסים הבילטרליים בין ישראל וארה"ב. הצעד יהיה בעל השפעה מוגברת אם ילווה בלחץ דיפלומטי מתואם של מדינות ערב ובייחוד - ירדן, מצרים, מדינות המפרץ והאיחוד האירופי שיכלול נקיטה אפשרית של צעדי תגמול. צעדים שכאלה יכולים לכלול את הוצאת ישראל מתוכניות האיחוד האירופי לשיתוף פעולה מדעי, שיתוף פעולה בתחומי הה-טק והטכנולוגיה ובליווי סנקציות במישור היחסים הבילטרליים שבין מדינות באיחוד האירופי וישראל. כל אלו מאוד לא סבירים. הגמגום של גורמים בממשל האמריקאי לתמיכה בסיפוח חד צדדי בהיעדר מ"מ עם הרשות הפלסטינית על סוגיות ביטחוניות שהעלתה ישראל, הוביל לדחיית יישום הסיפוח. הירידה בפופולריות של נתניהו וטראמפ כתוצאה מכישלונותיהם בניהול מגפת הקורונה עשויה להוביל לחשיבה מחדשת אודות יישום צעדים שנויים במחלוקת. עם זאת, בהתחשב בתמיכה החזקה בישראל בקרב גרעין המפלגה הרפובליקנית וכוחות אוונגליסטים ציוניים, המהווים חלק הארי מהבסיס האלקטורלי של טראמפ, לא סביר שחלון ההזדמנויות לסיפוח מבחינת ארה"ב נסגר. יתר על כן, מועמד המפלגה הדמוקרטית לנשיאות, ג'ו ביידן, אותת ל-AIPAC כי אין בכונתו להפוך כל החלטה שהתקבלה ביחס לישראל בידי ממשל טראמפ. בכונת ביידן לפצות בעבור הקיצוץ בתמיכה הכלכלית של ארה"ב לרשות הפלסטינית (בין 520 ל-630 מיליון דולר בשנה) וחידוש הדיאלוג עם הרשות. מדינות המפרץ הערביות, מלבד התנגדותן העזה לסיפוח של ירדן ואיחוד האמירויות, לא נקטו בצעד משמעותי בזירה הציבורית מעבר להצהרות מדיניות המכוונות להרתיע משינויים בסטטוס הגדה המערבית. בפרט, שווה לתת את הדעת על הפרופיל הנמוך עליו שומרת מצרים בנוגע לסוגיה. בנוסף, המידה בה הסכמי השלום של ישראל עם ירדן ומצרים יהיו בסכנה במידה והסיפוח יתבצע, קשה להערכה. עם זאת, הסיכוי שמצרים תסכן את התיאום הצבאי עם ישראל למען הרשות הפלסטינית או חמאס נמוכה. מצרים נמנעה מלהגיב בעוד ירדן השעתה את שיתוף הפעולה הצבאי עם ישראל ואימה כי תבטל חלקים מהסכם השלום משנת 1994. לא ברור אם צעדיה של ירדן הם איומים ברי קמא שביכולתם להרתיע את ישראל, או שמא ניסיון להשקט את הרוחות בקרב המיעוט הפלשטיני בירדן בכדי להבטיח ביטחון ויציבות פוליטית פנימית בממלכה.

סיפוח חלקי: זהו צעד שסביר יותר שיתממש. פלסטינים שחיים באזורים המיועדים לסיפוח יקבלו מעמד דומה לזה של הפלסטינים

צפוי להעלות משמעותית את שיעורי העוני בגדה המערבית.

סיפוח בקנה מידה כזה יכול את כל ההתיישבות ובנוסף את כל המשאבים האסטרטגיים לרבות תשתיות, שטחים חקלאיים ויכול הפקעה של שטח פלסטיני פרטי בשטחי C, שהוגדר כלא חוקי בידי ביהמ"ש העליון הישראלי ביוני האחרון. בנוסף, הצעד יכול בידוד של יריחו וקטיעת הרצף היבשתי בין צפון (טול-כרם, ג'נין ורמאללה) לדרום (בית-לחם וחברון) הגדה. בסך הכול מדובר על כ-30% משטח הגדה המערבית לפי תוכנית טראמפ. לפי התרחיש לעיל, מלבד ההתיישבות בבקעת הירדן, ישראל תשיג שליטה על אקוויפר ההר שהוא מקור מי השתייה האיכותיים הגדול והמשמעותי באזור, המספק כשליש מתצרוכת המים השנתית של ישראל. בנוסף, במסגרת הסיפוח מהסוג הזה ישראל תרכוש שליטה מלאה על אקוויפר גב ההר (ירקון-תנינים) שמזון ממי הגשמים במערב הגדה המערבית. תרחיש כזה יגרום למספר משמעותי יותר של פלסטינים לעזוב את מקום יישובם הנוכחי, יאיים על הקיום החקלאי של אלפי בתי אב פלסטיניים בגדה המערבית ויחשוף את האוכלוסייה הפלסטינית לחוסר ביטחון תזונתי חמור.

"כרגע תוכנית הסיפוח הוקפאה, אבל היא יכולה להיות מופשרת בקלות. תהיה זאת טעות לחשוב שסוגיית הסיפוח נמצאת על סדר יומו של הימין הקיצוני בלבד ולכן לא רלוונטית", אמרה בכנס חברת הכנסת לשעבר קסניה סבטלובה. אפילו אם ירד נושא הסיפוח מסדר היום, פוליטיקאים מהימין הולכים ומתחזקים בעקבות התהליכים בפוליטיקה הפנימית של ישראל והכישלון הממשלתי בניהול משבר הקורונה. למרות שרשמית השנה היא לא שנת בחירות בישראל, בפועל המדינה הולכת ומתקרבת לבחירות. מפלגות המרכז והשמאל לא מציבות איום משמעותי לנתניהו. אבל מימין, נתניהו מאתגר על ידי נפתלי בנט ומפלגתו. מפלגתו של בנט, "מינה" ידועה כתומכת נלהבת של הסיפוח והולכת ומשתווה בכוחה האלקטורלי לליכוד. כשהישראלים יבינו שלאור משבר הקורונה, הם כנראה לא יטו לחופשה באיחוד האמירויות או בחריין, ההתרגשות סביב חתימת הסכמי אברהם צפויה להיחלש. בעקבות זאת, בהמשך לתוצאות הבחירות בישראל, סביר להניח שהסיפוח יחזור לסדר היום שוב. נתניהו יצטרך להתמודד עם ביקורת מאופוזיצית הימין האידיאולוגי על המחיר שגבו חתימת ההסכמים בדמות ויתור על תוכנית הסיפוח. איך יגיבו בחריין ואיחוד האמירויות לדין פוליטי מחודש סביב סיפוח בישראל? טרם התבררה התמונה ותגובתן תלויה ברובה בזוהר הנשיא שיבחר בנובמבר בארה"ב.

חזרתו של הסיפוח לדין הציבורי בישראל נשען בכבדות על המוטיבציה של ישראל לשלום. ד"ר מוריאל אסבורג ציינה בסמינר ש:"כשהתנאי לשלום הוא מטוסי קרב, לישראל יש תמריץ קטן מאוד לוותר על שליטה בשטחים הכבושים". פירוש הדבר הוא שהסכמי אברהם הופכים את הכיבוש ליקר פחות משהיה קודם. בהקשר הזה, התרחיש בעל הסבירות

הנמוכה ביותר להתממשות הוא התרחיש שמתארת תוכנית טראמפ לשלום, שלגביה אין הסכמה פלסטינית, וגם בתוך ישראל, התוכנית גרמה לחילוקי דעות. בימין הישראלי מתנגדים לכל הקמה של מדינה פלסטינית. ביצוע סיפוח בקנה מידה גדול אינו צפוי גם כן. ביצוע הסיפוח בצעדים קטנים, בבחינת סיפוח זוחל, דה-פקטו ודה-יורה הינו מעשי יותר ומתרחש בפועל כל עוד מעמיקה שליטת ישראל בחיי הפלסטינים ובחסות שלטון הרשות שלא מצליחה לתפקד. חוקי מדינת ישראל כבר הוחלו רשמית על שטחי ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון ובמזרח ירושלים. השיטה לעיל מובילה לביסוס פתרון "המדינה האחת", בעיקר מכיוון ששאיפת נתניהו היא לשמירה על הסטטוס קוו ולהימנע משינויים גדולים במצב הקיים. המצב הנוכחי נוח לראש הממשלה נתניהו, כשהרשות הפלסטינית משמשת קבלן משנה לכיבוש והאיחוד האירופי נושא בשיעור גבוה מעלויותיו. הגישה הישראלית הנוכחית היא שכל עוד אין שינוי מהותי על פני השטח אפשר לטעון שכיבוש הוא זמני ושאיפרטייד לא קיים.

בנוגע לגיטימיות של סיפוח, היבה חוסייני העידה בסמינר שפלסטינים תופסים את הסיפוח כ: "פשע נגד הדין הבינלאומי". סיפוח מייצר לגיטימציה לעבריינות ההתנחלויות וכמעט מהווה הכרזת מלחמה נגד הפלסטינים". סיפוח חד צדדי משפיע על יותר ממאה אלף פלסטינים בשטח C שחשופים לסכנת עקירה לירדן. יתרה מזאת, שטחי A ו-B יהפכו להיות מוגבלים בגישה, כך חופש התנועה של תושבי האזורים יצומצם בצורה דרמטית. סיפוח בקעת הירדן יפגע במשאבי המים של הפלסטינים ואגב כך יעורר בעיה של חוסר ביטחון תזונתי לפלסטינים. יתר על כן, יחסי העבר מובילים את הפלסטינים לחשוב שהנורמליזציה בין ישראל והאמירויות לא יובילו לאיזשהו שינוי בעל ערך עבורם.

ההשלכות הכלכליות של הסיפוח

מאמר מקיף שהוכן על ידי מרכז מאקרו לכלכלה מדינית, מפרט את ההשלכות הכלכליות של סיפוח על המשק הישראלי והפלסטיני: סיפוח מלא או חלקי של שטח ואוכלוסייה פלסטינית יכול להוביל לתוצאות קשות עבור הכלכלה הישראלית והפלסטינית. מאז הקמת הרשות הפלסטינית ב-1994, הרשות קיבלה ממדינות וארגונים באירופה סיוע מצטבר של כ-19 מיליארד דולר. אם סיפוח יגרום להתמוטטות הרשות הפלסטינית אזי שההשקעה והמאמצים שהשקיעה אירופה לתמיכה ברעיון שתי המדינות, לקיום הרשות הפלסטינית ולרווחת הפלסטינים - ירדו לטמיון. "הסיפוח יעלה לישראל 52 מיליון ט" בעלויות ישירות, מנגד, להסכם נורמליזציה עם איחוד האמירויות יש פוטנציאל רווחיות גדול מבחינת ישראל, מה שהופך את הסיפוח לצעד לא רציונלי כלכלית מבחינתה". בגדה המערבית חיים כ-2.6 מיליון פלסטינים. הכלכלה הפלסטינית תלויה לחלוטין בכלכלת ישראל ובה בעת נפרדת ממנה לגמרי. ב-2018, התמ"ג לנפש בגדה המערבית הווה רק כ-12.1% מהתמ"ג לנפש בישראל-

לא יגנו עוד על הפלסטינים בכל מחיר. מעבר ל-"עייפות" מהסוגיה הפלסטינית בקרב האליטות השולטות, נדמה שתשומת הלב של המדינות לעיל נתונה לאיומים מצד גורמים לא ערביים באזור - איראן ותורכיה, מה שמניע אותן למצוא בעלי ברית אזוריים חדשים. ללא הפטרונים הערביים של הרשות הפלסטינית, ישראל מאבדת עניין במשא ומתן והפלסטינים מתקשים לשמור על ריבונותם כשהם בעמדה דחוייה ומוחרמת.

השפעת הסיפוח על יחסי אירופה וישראל

האירופאים התנגדו בצורה פעילה לסיפוח והתמידו בקיום פתרון שתי המדינות. אך האיחוד האירופי הפך את הסטטוס קוו לאטרקטיבי בעיני ישראל, מכיוון שהוא נושא בחלק גדול מעלויות הכיבוש באמצעות תרומות ומענקים לרשות הפלסטינית. לאור ההתפתחויות האחרונות באזור ולנוכח גישת ארה"ב לקונפליקט, נראה שעל האיחוד האירופי לעשות הערכה מחודשת לגישתו כלפי פתרון שתי המדינות. האיחוד האירופי צריך לשקול בכובד ראש את שיתוף הפעולה עם ישראל ועם הרשות הפלסטינית בכדי לתמוך בקול הפלסטיני בשטחים הכבושים, מבלי להאריך את הכיבוש הישראלי. נטישת רעיון שתי המדינות לא בהכרח כדאית מבחינת האיחוד האירופי ואגב כך התנגדות לתוכנית טראמפ, על האיחוד האירופי להישאר פתוח לרעיונות חדשים (מדינה דו-לאומית, קונפידרציה) שיבטיחו את זכות ההגדרה העצמית, הביטחון ואת השוויון האזרחי לכל. לשם כך יש לנתח את הגורמים שהובילו לכישלון ניסיונות השלום עד כה. על כן, האיחוד האירופי צריך להתרכז במאמץ להעצמת הקול הפלסטיני, במטרה שזה ישמע, לרבות המתנגדים לפתרון שתי המדינות. בו בזמן, על האיחוד האירופי לשתף פעולה עם ארגונים שמפקחים על הפעילות הישראלית והפלסטינית בשטחים.

למאמר המלא:

"The Domestic and International Economic Implications of a Possible Israeli Annexation in the West Bank": <https://bit.ly/3gdfyf1>



למאמר המלא:

"Narratives on Scenarios of Annexation": <https://bit.ly/3pfc3um>



\$5,044 בגדה המערבית, בהשוואה ל-\$41,735 בישראל. נתון נוסף שמבליט את הפערים בין הכלכלות הוא שיעור האבטלה. כמו כן ב-2018, שיעור האבטלה בגדה המערבית עמד על 17.6%, בעוד ששיעור האבטלה בישראל עמד על 4%. בנוסף, שיעור ההשתתפות בשוק העבודה נמוך בהרבה בגדה מאשר בישראל - 46.1% לעומת 63.6% בהתאמה. הנתונים ממחישים את התלות של הכלכלה הפלסטינית בכלכלה הישראלית, ואת העובדה שפלסטינים בשטחים שיופחו על ידי ישראל יתמכו במידה רבה על ידי שירותי הרווחה הישראליים.

במידה והרשות הפלסטינית תקרוס כתוצאה מהחלטת ישראל לספח חלק משטחי הגדה המערבית, העלות מבחינת המשק הישראלי נאמדת בכ-52 מיליארד \$ לשנה. 29.1 מיליארד \$ מתוכם יגיעו מתקציב רווחה שיועבר לאוכלוסייה הפלסטינית המסופחת; קצבאות נכות, דמי אבטלה, קצבת זקנה וקצבאות ילדים. בנוסף, ישראל תצטרך לספק שירותי חינוך ובריאות לתושבים הפלסטינים, שירותים שכיום מסופקים על ידי הרשות הפלסטינית. על כן, תקציב הוצאות החינוך לתושבים פלסטיניים נאמד בכ-14.6 מיליארד \$ ותקציב שירותי הבריאות נאמד בכ-16.1 מיליארד \$. הוצאות ממשלתיות אחרות צפויות להגיע לכ-5.4 מיליארד \$. בנוסף, יהיה צורך לחדש את המנהל האזרחי בגדה המערבית בעלות של כ-2 מיליארד \$ נוספים. בסה"כ ההוצאות מסתכמות ב-67.2 מיליארד \$. עם זאת, ההכנסות ממסים צפויות להשיא רווח של כ-15.3 מיליארד \$, מה שיעמיד את העלות הכוללת של הסיפוח על כ-52 מיליארד \$, במקרה שהרשות הפלסטינית תקרוס.

עתידי רעיון שתי המדינות

לפי חברת הכנסת לשעבר סבטלובה: "הסכמי אברהם גורמים לישראל להאמין שאפשרי לכוון שלום עם מדינות ערביות רחוקות אלפי ק"מ, בשעה שמתעלמים מאחריות לשכניהם הפלסטינים". הרשות הפלסטינית נאלצת להעביר סמכויות שלטוניות לישראל. ישראל לוקחת אחריות על סוגיות אזרחיות פלסטיניות בנוסף על הסחר והמעבר לירדן. קיבוע רעיון המדינה האחת וההחלשה של הרשות הפלסטינית מתממש באמצעות התפתחויות אלה. בנוסף, שבריריות הרשות הפלסטינית מחמירה לאור השלכותיהם של נגיף הקורונה, הלחץ הכלכלי והניסיונות של חמאס לאתגר את ריבונותה. בידודה של הרשות הפלסטינית יחמיר לאור ההתפתחויות האחרונות. האפשרות לדיאלוג מצטמצמת וכך גם האפשרות להתקדמות משמעותית במשא ומתן.

טוני בלייר, שהיה שליח הקוורטט למזרח התיכון רואה בהתפתחויות האחרונות כהזדמנות לשלום עם הפלסטינים. עם זאת, כוחם של הפלסטינים במו"מ לא קיים משום שהסכמי הנורמליזציה משקפים את ירידתה מהפרק של היוזמה הערבית לפיה לא תהיה נורמליזציה או שלום עם ישראל כל עוד אין שלום עם הפלסטינים. נדמה כי מדינות המפרץ

© כל הזכויות שמורות לד"ר רובי נתנזון, מרכז מאקרו לכלכלה מדינית ולקרן פרידריך אברט.
הדעות המובעות בפרסום זה אינן משקפות בהכרח את דעותיה של קרן פרידריך אברט.
שימוש מסחרי בפרסומים של קרן פרידריך אברט ללא אישור בכתב של הקרן אסור בהחלט.

IEPN coordinators and editors of the
working paper series:

Jan Busse:

jan.busse@unibw.de

Ruth Hanau Santini:

rhanausantini@johnshopkins.it

Roby Nathanson:

robby@macro.org.il

Paul Pasch:

paul.pasch@fes.org.il

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Israel Office:

Tel: +972 9 9514760

Fax: +972 9 9514764

fes@fes.org.il

www.fes.org.il



www.macro.org.il



der Bundeswehr
Universität  München

ISBN 978-965-7523-48-3



9 789657 523483